

BEATA KUŁAK

JĘZYK POLSKI ORAZ LITERATURA I KULTURA POLSKA
NA UNIWERSYTECIE FRYBURSKIM W SZWAJCARII
W LATACH 1980-2014¹

W wydanym w roku 1984 *Zarysie dziejów Katedry Języków i Literatur Słowiańskich w Uniwersytecie Fryburskim* autor, Jerzy Starnawski, doprowadził swoją opowieść do lat osiemdziesiątych XX wieku, ściślej – do roku 1982, kiedy „nominację na profesora tej katedry otrzymał berlińczyk, dr Rolf Fieguth”². W zakończeniu wspominał również o zajęciach, jakie odbywały się na slawistyce do przełomu 1983/1984, a ponieważ w większości (oprócz lektoratu) miały charakter rusycystyczny, pytał o przyszłość polonistyki. Warto więc – jak sądzę – opisać tę zakrojoną w temacie ramami czasowymi historię slawistyki, która jednak doczekała się odnowy owej polonistycznej części.

Wróćmy do początków. Starnawski opisał dzieje fryburskiej slawistyki od roku 1889, kiedy to z inicjatywy Georges’a Pythona został powołany do życia Université de Fribourg. Pojawienie się wówczas we Fryburgu Józefa Kallenbacha, który objął nowo tworzącą się Katedrę Języków i Literatur Słowiańskich, autor objaśnia staraniami emigracji polskiej: „[...] grono filantropów z domem Czartoryskich na czele zatroszczyło się o placówkę naukową i dydak-

Dr BEATA KUŁAK – lektorka języka polskiego w Katedrze Języków i Literatur Słowiańskich na Uniwersytecie Fryburskim w Szwajcarii; adres do korespondencji: Université de Fribourg, Département des langues et littératures, Domaine slavistique, Rue du Criblet 13, 1700 Fribourg, Suisse; e-mail: beata.kulak@unifr.ch

¹ Za cenne uwagi, dopowiedzenia i sugestie serdecznie dziękuję prof. Rolfowi Fieguthowi, prof. Jensowi Herlthowi oraz p. Jackowi Sygnarskiemu.

² J. Starnawski, *Zarys dziejów Katedry Języków i Literatur Słowiańskich w Uniwersytecie Fryburskim*, Wrocław–Łódź 1984, s. 122.

tyczną, w której rozwijano by badania nad polskim językiem i nad polską literaturą w sposób nieskrępowany przez zaborców, do której dostęp miałyby emigracyjna młodzież polska”³. Chociaż powstała slawistyka, a nie polonistyka⁴, akcenty polonistyczne, czasem nawet zdecydowana dominacja tematów i zajęć polonistycznych w programie studiów slawistycznych były nader widoczne, przynajmniej na tym początkowym etapie. Przywołując w skrócie opracowanie Starnawskiego, zestawmy listę kierowników katedry i informacje o typach zajęć dotyczących literatury polskiej i języka polskiego.

Józef Kallenbach (1889-1901), Polak, klasyk, filolog, polonista. W czasie 12 lat jego kadencji dominowały tematy związane z polskim romantyzmem, pojawiały się też tematy ogólniejsze, dotyczące epok historycznoliterackich oraz – z zakresu lingwistyki – kursy gramatyki polskiej i języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Bolączką jednak tego pierwszego etapu był ewidentny niedobór studentów, choć ogólnie napływ studentów polskich do Fryburga był w tamtym czasie dość spory, fryburska uczelnia bowiem była jedyną, która uznawała maturę polskich absolwentów szkół niepaństwowych, głównie katolickich.

Stanisław Dobrzycki (1901-1920), Polak, językoznawca i slawista. Kierował katedrą 19 lat i w tym czasie wprowadził zajęcia porównawcze literatur słowiańskich, zarówno rosyjskiej, jak i czeskiej. Z literatury polskiej eksploatowane były tematy dotyczące szczególnie epok odrodzenia i romantyzmu, trafiały się też zagadnienia ogólne, jak wstęp do historii literatury polskiej lub najnowsza literatura polska, literatura średniowieczna, dramat współczesny (Wyspiański), a także np. polska poezja ludowa. Przedmioty językoznawcze nie ustępowały literackim: uczono historii i gramatyki historycznej języka polskiego, gramatyki porównawczej języków słowiańskich, języka staro-cerkiewno-słowiańskiego czy dialektologii polskiej. Starnawski stwierdza nawet, że Dobrzycki przekształcił „katedrę języków i literatur słowiańskich w katedrę filologii polskiej”⁵. Ubolewał przy tym, że po Dobrzyckim „Niepodległa Pol-

³ Tamże s. 7.

⁴ Tamże, s. 8: „Dlaczego nie utworzono katedry ściśle polonistycznej, jedynie slawistyczną? – Otóż hipotetycznie można odpowiedzieć, że prawdopodobnie tylko taka katedra była do uzyskania w 1889 r. w uniwersytecie powstałym w Europie zachodniej, w dobie, w której dla Francuza, dla Niemca czy dla Szwajcara wiedza o Słowiańszczyźnie stanowiła dyscyplinę żywotną, wiedza o Polsce – nie. Działać mogła też i druga przyczyna: uczelnia powstała w Szwajcarii, graniczącej bezpośrednio z Włochami i z Austro-Węgarami, liczyć mogła na pewien napływ studentów z południowej Słowiańszczyzny, w której kiełkowały dopiero uniwersytety”.

⁵ Tamże, s. 54.

ska nie zadbała o obsadzenie tej katedry⁶. Dobrzycki w roku 1917 brał udział w doktoracie napisanym z psychologii przez Eduarda Crosa, który po wyjeździe profesora sławistyki i 12 latach nieobsadzonego wakatu przejął jego katedrę.

Eduard Cros (1932-1944), pół Szwajcar i pół Polak, psycholog i sławista. Dorastał w Kijowie, z domu wyniósł znajomość polskiego i francuskiego, a z kijowskiego otoczenia i szkoły – rosyjskiego. Dopiero on wprowadził we Fryburgu – obok polonistyki – poważne nauczanie literatury rosyjskiej. Zajęcia prowadzone za jego kadencji miały podstawy literackie (Sienkiewicz, Wyspiański, romantyzm, neoromantycy), historyczne i filozoficzne (historia literatur słowiańskich, historia filozofii w Polsce, S. Brzozowski) oraz lingwistyczne (polska gramatyka współczesna i historyczna, język staro-cerkiewno-słowiański). Wzrosła też liczba studentów, co miało związek z rosyjskim działem w programie studiów, z obecnością studentów z emigracji rosyjskiej oraz z internowaniem na terenie Szwajcarii kilkunastu tysięcy polskich żołnierzy w 1940 roku. Wielu z nich pobierało nauki na uniwersytetach szwajcarskich, również we Fryburgu⁷.

Alfons Bronarski (1944-1963), Polak, romanista i sławista, badacz literatury polskiej, przyjaciel E. Crosa, również zaangażowany w kształcenie internowanych Polaków. Oficjalnie nigdy nie był kierownikiem katedry i pod względem formalno-prawnym stanowisko profesora aż do roku 1968 było nie-

⁶ Tamże, s. 64: „[...] katedra sławistyki, wykazywana corocznie jako istniejąca, nie zniesiona nigdy przez władze oświatowe kantonu, pozostawał jednak przez lat z górą dziesięć nieobsadzona. [...] W hierarchii spraw nauki polskiej było z pewnością ważniejsze obsadzenie kilkunastu katedr historii literatury polskiej w sześciu uniwersytetach krajowych niż utrzymywanie profesora sławistyki we Fryburgu. To prawda. Jednakże katedra sławistyki, a praktycznie za czasów Dobrzyckiego polonistyki, w uniwersytecie zagranicznym to poniekąd ambasada polskiej kultury i nauki [...]”.

⁷ W pierwszym okresie to profesorowie dojeżdżali do obozów, potem studenci mogli opuszczać obozy i udawać się na zajęcia. E. Cros jeździł rowerem do obozu w Grangeneuve, gdzie dawał kursy polonistyczne dla internowanych. Por. W. D r o b n y, *Walka bez oręża. Polskie obozy uniwersyteckie dla internowanych w Szwajcarii w latach 1940-1946*, Warszawa-Poznań 1985, S. de S k o w r o n s k i, *Les Polonais et l'Université de Fribourg: le camp universitaire des internés pendant la deuxième guerre mondiale*, Fribourg 1992 [niepublikowana praca magisterska]; por też o internowaniu: *Helvétie, Terre d'accueille... Helvetien, Aufnahmeland... Espoirs et vie quotidienne des internés polonaise en Suisse 1940-1946 en image. Hoffnungen und tägliches Leben der polnischen Internierten in der Schweiz 1940-1946, in Bildern*, Texte: J. Sygnarski, Ch. Jungo, L. Emery, Montricher-Fribourg 2000; A. B l u m, „O broń i orły narodowe...”. (*Z Wilna przez Francję i Szwajcarię do Włoch*). *Wspomnienia, fotografie i dokumenty*, Londyn 1980; A. V e t u l a n i, *Poza płomieniami wojny. Internowani w Szwajcarii 1940-1945*, Warszawa 1976.

obsadzone. Bronarski przez prawie 20 lat pracował na Uniwersytecie Fryburskim jako *chargé de cours* (odpowiednik polskich godzin zleconych) na stanowisku docenta, a w końcu lektora⁸. Zajęcia polonistyczne w tym okresie to: historia literatury polskiej (także aspekt porównawczy), interpretacja tekstów XIX-wiecznych, romantyzm polski, historia literatur słowiańskich, w ramach językoznawstwa szczególnie gramatyka historyczna języka polskiego z omawianiem jej poszczególnych działów.

W roku 1958 o. Józef Maria Bocheński, filozof, dominikanin, rektor Université de Fribourg (w latach 1964-1966), powołał do życia Instytut Europy Wschodniej (*Institut de l'Europe orientale* – IEO), który był wówczas bazą nauczania antysowieckiego, ale miał cele naukowe, badawcze: koncentrowano się na filozofii. Była to instytucja zupełnie odrębna od slawistyki, ale w czasach późniejszych⁹ wprowadzono kursy Instytutu Europy Wschodniej dla całego *Faculté des Lettres*, w skład którego wchodziła również slawistyka.

Harald Jaksche (1968-1978), Austriak, rusycysta i słowenista, pierwszy lingwista strukturalistyczny we Fryburgu. Za jego 10-letniej kadencji slawistyka fryburska zaczęła trwać do dziś współpracę z pobliskim Bernem (gdzie Jaksche był również szefem slawistyki). Fryburg miał wtedy głównie profil językoznawczy, rosyjski i ogólnosłowiański, a pracownicy w Bernie zajmowali się szerszymi tematami, w tym językami i literaturami rosyjską, serbsko-chorwacką, czeską, polską i litewską. Jaksche wprowadził jednolity dla slawistycznych bibliotek Berna i Fryburga system sygnatur.

Po odejściu prof. Jakschego sytuacja slawistyki fryburskiej była dość ciężka. Wakujące stanowisko profesora czekało na obsadzenie. W tym czasie Fryburg miał ograniczony program (lektorat języka rosyjskiego oraz inne zajęcia rusycystyczne), a w Bernie rozwijali swoją działalność dr hab. Jan Peter Locher i czeska poetka i polonistka Olga Neveršilová. Trzeba jednak zaznaczyć, że tych kilka bezpiecznych lat – jak się wydaje z perspektywy czasu – mocno osłabiły pozycję fryburskiej slawistyki. W programie zajęć¹⁰ na semestr zimowy

⁸ Por. Starnawski, *Zarys*, s. 88. Równocześnie z nim – jak pisze Starnawski – wykłady prowadził Konstanty Regamey, „profesor orientalistyki w Lozannie, zaangażowany kontraktowo we Fryburgu do językoznawstwa porównawczego”, a „Jerzy Korab Brzozowski miał zajęcia z zakresu języka i literatury rosyjskiej”.

⁹ W *Programme des cours* są wydzielane osobno dopiero od semestru letniego 1983 roku (Cours à la Faculté des Lettres / Vorlesungen an der Philosophischen Fakultät), choć wcześniej były już informacje o wspólnym ze slawistyką nauczaniu języka rosyjskiego.

¹⁰ Wszystkie informacje o zajęciach uniwersyteckich według: *Programme des cours / Verzeichnis der Vorlesungen*, Fribourg 1899-2007 (od sem. zimowego 1929/1930 tytuł: *Programme des cours / Vorlesungsverzeichnis*). Późniejsze informacje zaczerpnięte z programów zajęć slawistyki

1979/1980 znajdziemy tylko dwie zdawkowe informacje, że stanowisko profesora jest nieobsadzone, a tematy zajęć zostaną podane w późniejszym terminie. We Fryburgu odbywał się wyłącznie lektorat języka rosyjskiego oraz zajęcia profesorów zaproszonych, np. w semestrze letnim 1979 r. wykłady i seminarium prowadziła we Fryburgu – jako *professeur invitée* – Irena Sławińska z KUL¹¹, a w 1980 prof. Robin Kemball wykładał literaturę rosyjską. Podobna sytuacja trwała praktycznie do roku 1983. Wówczas zatrudniony w kwietniu 1983 roku oficjalnie katedrę fryburską oraz (do 1993 r.) dyrekcję slawistyki berneńskiej objął prof. Rolf Fieguth.

Rolf Fieguth (1982-2007), Niemiec, slawista, polonista, literaturoznawca. Od tego czasu slawistyka fryburska odnotowuje wyraźny rozwój. Na nowo nawiązano ściślejszą współpracę ze slawistyką w Bernie. Jeszcze w roku 1968 postanowiono, że slawistyki berneńska i fryburska będą współpracować, jednak nie miało to znamion konsekwentnego połączenia. Ale mimo że idea odrębności każdego ośrodka nierzadko przewyższała zamierzone próby konsolidacji, udało się uzgodnić program nauczania dla każdego roku akademickiego. Jednym z ważniejszych posunięć była koncentracja polonistyki we Fryburgu, a bohemistyki i bałtystyki w Bernie, natomiast rusycystyka została pewnym kondominium. We Fryburgu wprowadzono regularne nauczanie języka polskiego. Pierwsze kursy prowadził sam prof. Fieguth, zwłaszcza grupy dla początkujących, a wkrótce zajęła się tym Olga Neveršilová, która jednocześnie była lektorką języka czeskiego w Bernie. Pomagała też prof. Fieguthowi w prowadzeniu różnych zajęć polonistycznych. W obu ośrodkach uniwersyteckich odbywały się zajęcia zarówno z literatur, jak i języków słowiańskich. Prof. Fieguth miał we Fryburgu kurs języka staro-cerkiewno-słowiańskiego, a dr Locher, językoznawca i literaturoznawca, wykładał np. o czeskich i polskich poetach. Ogólnie – oprócz lektoratów – miały one charakter w dużej mierze literaturoznawczy i przedstawiały polską literaturę, ale wybiórczo i w zależności od zainteresowań docentów i studentów. Przegląd zajęć z tamtego okresu pozwala stwierdzić, że polonistyka była bardzo ważną częścią nauczania i badań prof. Fiegutha. Poezja polska – omawiana była od Kochanowskiego do czasów współczesnych (np. Mickiewicz, Miłosz, Tuwim, Różewicz), dramat (szczególnie

Fryburg/Berno. W nawiasach kwadratowych adnotacje i uwagi moje – B. K. Podaje się pisownię oryginalną nazwisk występujących w programach kursów (bez polskich znaków diakrytycznych). Pomija się informacje o terminach zajęć i ilości godzin.

¹¹ Prof. I. Sławińska prowadziła zajęcia o teatrze na tle porównawczym: *Réflexions contemporaines sur le théâtre; La théorie de la littérature dans les pays slaves: le structuralisme et sémiologie*.

Gombrowicz), proza XIX i XX wieku (np. Orzeszkowa, Schulz, Witkiewicz, Irzykowski, Nałkowska), a także zagadnienia z poetyki i teorii literatury (np. problem formy w literaturze polskiej). Najmocniej eksploatowane były jednak tematy związane z polskim romantyzmem, z twórcami (Mickiewicz, Słowacki, Krasiński, Norwid), konkretnymi dziełami (np. *Sonety krymskie*, *Dziady*) i zagadnieniami ogólniejszymi, porównawczymi (np. poezja rosyjska i polska).

W uznaniu zasług dla nauki i kultury polskiej oraz szerzenia ich za granicą prof. Rolf Fieguth, wykładowca, tłumacz, edytor polskiej literatury i organizator wielu konferencji naukowych na tematy polskie¹², otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Opolskiego w 2012 roku.

Od 1985 roku podział na zajęcia we Fryburgu i w Bernie był na tyle wyraźny, że oddzielnie podawano go także w programach kursów. Natomiast od semestru zimowego 1991/1992, oprócz podziału na kursy odbywające się we Fryburgu i w Bernie, rozróżniać zaczęto rusycystykę (Russistik/Etudes russes) i polonistykę (Polonistik/Etudes polonaises) oraz kursy językowe. Polonistyka była domeną wyłącznie Fryburga. W semestrze zimowym 1993/1994 zajęcia lektoratowe z języka polskiego dla zaawansowanych prowadziła jeszcze O. Neveršilová, ale dla początkujących już nowa lektorka, Jolanta Müller-Wąsiel, Polka, z wykształcenia germanistka. Tak sytuacja trwała do roku akademickiego 1996/1997, od którego lektorat na różnych poziomach zaawansowania prowadziła wyłącznie J. Müller-Wąsiel.

W 1997¹³ roku nastąpiły zmiany związane z Instytutem Europy Wschodniej, którego dyrektorem był wówczas prof. Guido Küng, uczeń i następca o. J. Bocheńskiego. Reorganizowano Instytut, tworząc przede wszystkim nowy kierunek studiów europejskich. Była to oferta programowa, w ramach której każdy student był zobowiązany do zaliczenia zajęć ze slawistyki, filozofii oraz z języka słowiańskiego. Potem przez jakiś czas tego programu nie było z powodu odebrania środków finansowych, ale w końcu pokonano te trudności i kursy są stałym punktem programu studiów do dziś. Najczęściej były to wykłady z filozofii lub historii idei w Rosji, kultura filozofii rosyjskiej od XIX wieku, dotyczące zwłaszcza komunizmu i marksizmu, czasem jednak inspirowane były i polską myślą filozoficzną, np. wykłady o Ingardenie czy – w ostatnich latach – o współczesnej polskiej filozofii (Bocheński, Kołakowski). Obecnie przewodzi Instytutowi prof. Nicolas Hayoz, politolog, natomiast kursy filo-

¹² Dokładny życiorys wraz ze spisem publikacji i dokonań naukowych Profesora jest dostępny na stronie internetowej: https://www.academia.edu/3756564/R_Fieguth_CV

¹³ Nazwa ta została w roku 1997 przemianowana na *Międzywydziałowy Instytut Europy Środkowo-Wschodniej (L'Institut interfacultaire d'Europe orientale et centrale - IIEOC)*.

zofii kultury w ramach modułu Kulturoznawstwo (*Kulturwissenschaft*) prowadzi dla slawistyki prof. Edward Świdorski, filozof kultury i estetyki, uczeń o. J. Bocheńskiego, wieloletni asystent G. Kunga i kierownik Instytutu w latach 1997-1999.

W roku akademickim 1998/1999 slawistyka stała się częścią Zakładu Anglistyki i Sławistyki (*Département d'Anglais et de Slavistique*). W tym samym czasie zajęcia z literatury polskiej zaczął prowadzić dr Jan Zieliński, historyk i krytyk literatury, tłumacz i edytor, obecnie profesor UKSW w Warszawie, wykładający również dziś literaturę polską na Uniwersytecie we Fryburgu.

Od semestru zimowego roku akademickiego 1999/2000 w ramach studiów polonistycznych można było brać udział w zajęciach z cyklu „Colloquia polonica”, które w opisie miały adnotację: „W zasadzie po polsku, na tematy polskie”¹⁴. Informacji o obsadzie nie było, można się jednak domyślać, że prowadził je prof. Fieguth lub dr Zieliński. W drugiej połowie lat 80. kursy o polskiej literaturze miał też Alfred Sproede (m.in. o Kochanowskim, dramacie polskim czy małych formach narracyjnych), a na początku lat dziewięćdziesiątych L. Gasser (o Lemie, liryce polskiej). Podczas czterech semestrów od roku 1992 wyładała dr Kwiryna Ziemia (Kochanowski, poezja współczesna). W późniejszych latach razem z prof. Fieguthem prowadziła zajęcia z literatury polskiej doktorantka profesora Judith Bischof (1993/1994, o Słowackim). W semestrze zimowym 2001 profesorowie Fieguth i Jacques Schamp (filologia klasyczna) mieli wspólne seminarium o „Elegiach” Kochanowskiego.

Od roku akademickiego 2004/2005 jako asystent zaczął pracę Daniel Henseler, który początkowo miał zajęcia tylko z literatury rosyjskiej i z nauczania języka rosyjskiego, w późniejszym czasie prowadził również wykłady i seminarium polonistyczne. Daniel Henseler był doktorantem prof. Fiegutha, a później asystentem przez pięć lat na fryburskiej slawistyce, gdzie napisał i obronił w 2009 roku swoją pracę habilitacyjną o „nurcie chłopskim” we współczesnej literaturze polskiej.

W roku akademickim 2005/2006 katedrę slawistyki w Bernie objął prof. Yannis Kakridis, z pochodzenia Grek, slawista i językoznawca. Odtąd w programach studiów wyróżnia się studia slawistyczne, rusycystykę i polonistykę (*Langue et littérature polonaise / Polnische Sprache und Literatur*). Współpraca między slawistykami berneńską a fryburską, tak ważna dla trwania oraz wzrostu prestiżu tego kierunku, została również utrzymana i rozwinięta pod egidą obecnego jej kierownika, prof. Jensa Herltha.

¹⁴ *Programme de cours...*, 1999/2000.

Jens Herlth (od semestru jesiennego 2007), Niemiec, sławista, polonista, literaturoznawca. Zgodnie z zakresem zainteresowań i badań naukowych obu profesorów, linia podziału programowego współpracujących sławistyk przebiega obecnie następująco: językoznawstwo w Bernie, literaturoznawstwo we Fryburgu. Tak jak dawniej, również dzisiaj, pod względem organizacyjnym sytuacja jest dobra dla studentów z obu uczelni, którzy biorą udział w zajęciach na obu uniwersytetach, a dojeżdżającym uniwersytety zwracają pieniądze za podróż. W obu ośrodkach odbywają się również zajęcia lektoratowe: rosyjski i języki południowosłowiańskie w Bernie, rosyjski, czeski i polski we Fryburgu. Fryburg jest jedynym w Szwajcarii romańskiej uniwersytetem, gdzie można uczyć się języka polskiego.

Prof. Jens Herlth skompletował również nowy zespół pracowników¹⁵. Od roku akademickiego 2008/2009 pracuje we Fryburgu dr Beata Kułak, pierwsza w historii uniwersytetu lektorka języka polskiego z Polski, która została skierowana na to stanowisko przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego za pośrednictwem Ambasady Polskiej w Bernie. Po odejściu D. Henselera asystentem został Christian Zehnder, Szwajcar, sławista i literaturoznawca oraz powieściopisarz. Ze sławistyką fryburską współpracują osoby już wcześniej z nią związane, a wykładające literaturę polską, jak wspomniani już prof. Jan Zieliński i dr hab. Daniel Henseler. W semestrze wiosennym 2012 roku seminarium na temat etosu i retoryki Solidarności wraz z prof. J. Herlthem współtworzyła doktorantka z UJ i stypendystka SCIEIX, mgr Berenika Koźbiał. W semestrze wiosennym 2013 roku zajęcia z literatury porównawczej (rosyjskiej, francuskiej, czeskiej i polskiej) prowadziła natomiast dr Corinne Fournier Kiss, również sławistka i komparatystka, absolwentka sławistyki genewskiej. Każdego roku na wykłady gościnne przyjeżdżają uczeni z polskich ośrodków akademickich w ramach wymiany naukowców lub stypendiów związanych z realizacją projektów naukowych. Obecnie przebywają we Fryburgu dwie osoby zajmujące się projektem badawczym o S. Brzozowskim: dr hab. Dorota Kozicka z Katedry Krytyki Współczesnej WP Uniwersytetu Jagiellońskiego, historyk i krytyk literatury (semestr wiosenny 2014) oraz mgr Monika Anna Noga, absolwentka Uniwersytetu Georga-Augusta w Getyndze, sławistka (od semestru jesiennego 2013 do 2016 doktorantka Uniwersytetu Fryburskiego). Sławistyka nawiązała kontakty z kilkoma ośrodkami naukowymi w Polsce, z którymi ściśle współpracuje, szczególnie z Uniwersytetem Adama

¹⁵ Biogramy wszystkich pracowników sławistyki we Fryburgu i w Bernie można znaleźć na wspólnej dla obu uniwersytetów stronie internetowej: http://www.issl.unibe.ch/content/index_ger.html

Mickiewicza i Uniwersytetem Jagiellońskim, ale też z Uniwersytetem Śląskim, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II czy Uniwersytetem Wrocławskim. Dotyczy to również studentów i doktorantów z Polski: w ostatnich latach slawistyka przyjmowała studentów z Warszawy, Lublina i Wrocławia.

Od 2010 roku slawistyka nie jest już częścią Zakładu Anglistyki i Sławistyki – obie katedry wchodzi w skład Zakładu Języków i Literatur¹⁶. Zasadą na dwujęzycznym Uniwersytecie Fryburskim jest prowadzenie zajęć w językach francuskim i niemieckim. Choć rzadko, niektóre zajęcia na slawistyce (oprócz lektoratu) odbywały się i odbywają również po polsku. Są też zajęcia językoznawcze dotyczące polszczyzny prowadzone po polsku. Kilka razy tego typu wykłady czy seminaria prowadził w Bernie dr Ruprecht Waldenfeld, lingwista, czy doraźnie prof. Daniel Weiss. Również dr Beata Kułak prowadziła w Bernie (po polsku) zajęcia z polskiej dialektologii.

Jeśli chodzi o literaturę polską, to trzeba przede wszystkim zaznaczyć, że jest ona obecna w programie zajęć w każdym semestrze. Wykłady i seminaria cieszą się zainteresowaniem studentów a – co istotne – literatura jest przedstawiana na tle filozoficzno-historycznym i kulturowym, odnosi się do innych dziedzin sztuki czy nauki. Podejmowane tematy wskazują, że dąży się do poznawania i analizowania nie tylko konkretnych utworów czy autorów, ale również perspektywy literackiej, rozwoju myśli filozoficznej, przemian społeczno-kulturowych. Rekompensuje to w jakimś stopniu prowadzone na polonistykach w Polsce zajęcia z historii literatury polskiej, które w programie tutejszych studiów slawistycznych przyjmowały czasem formę wykładu typu: wprowadzenie do literatury polskiej / literatur słowiańskich. Biorąc pod uwagę możliwości dzisiejszej slawistyki, która przecież jest niewielka i wciąż nieco egzotyczna w warunkach szwajcarskich, przyznać trzeba, że nie tylko realizuje swoje cele nauczania, ale znakomicie zachowuje równowagę między studiami rusycystycznymi a polonistycznymi. Fryburska slawistyka aspiruje też do polonistycznego ośrodka myśli naukowej, co pokazują organizowane tu konferencje i realizowane projekty naukowe, dotyczące kultury lub literatury polskiej (np. o B. Schulzu, S. Brzozowskim).

Nauczanie języków słowiańskich, w tym języka polskiego, jest ważnym punktem kształcenia slawistów. Język polski jest przedmiotem fakultatywnym, wybieranym przez studentów już od pierwszego roku studiów. W każdym semestrze lektoraty odbywają się co najmniej w trzech grupach: początkowej,

¹⁶ Oficjalna nazwa to: *Département des langues et littératures. Domaine slavistique.*

średniej i zaawansowanej. Student decydujący się na uczenie języka polskiego zobligowany jest do zapisania się na lektorat i za udział w zajęciach otrzymuje punkty ETCS, pod warunkiem zdania egzaminu, który odbywa się pod koniec semestru. Studenci studiujący slawistykę kontynuują naukę polskiego zwykle przez kilka lat. Na uniwersytecie we Fryburgu studiuja nie tylko Szwajcarzy, ale jest też wielu cudzoziemców, stąd niejednorodność kulturowa (a nawet wiekowa) uczestników zajęć, choć trzeba przyznać, że w większości są to mieszkańcy Europy. Kilka razy w semestrze są organizowane różne zajęcia pozalektoratowe, promujące polską kulturę, literaturę i język. Należą do nich przede wszystkim: tzw. Kawiarnia polska (spotkanie tematyczne połączone zawsze z polskim akcentem kulinarnym) i Wieczór polski (np. wykład, prezentacja, film, wystawa). Najatrakcyjniejszą formą promocji języka i kultury polskiej są organizowane przez lektorkę co kilka lat wizyty studyjne w Polsce lub wycieczki śladami polskich pisarzy (np. Polska–Litwa, Polska–Ukraina).

Typy zajęć lektoratowych w kształceniu polonistycznym na Uniwersytecie Fryburskim są obecnie następujące:

Polonais / Polnisch I to kurs języka polskiego dla początkujących, na którym poznaje się strukturę polszczyzny na płaszczyźnie nieoficjalnej i oficjalnej; są to zajęcia rozwijające wszystkie sprawności językowe na poziomie podstawowym: wymowa polska, alternacje samogłoskowe i spółgłoskowe, deklinacje (wszystkie przypadki i ich funkcje), koniugacje (czasy, tryby, aspekt – wprowadzenie), słownictwo podstawowe, potrzebne do komunikowania się w zwykłych (typowych) sytuacjach życiowych (dom, sklepy, urzędy, restauracje, spotkania towarzyskie, usługi, szkoły itp.), wszystkie części mowy, zdania pojedyncze i złożone, podstawowe ustabilizowane wyrażenia, zwroty i frazy. Nauka odbywa się na podstawie podręcznika i tekstów preparowanych; utrwalanie i testowanie. Po pierwszym roku nauki, przy systematycznym uczęszczaniu na zajęcia, studenci powinni osiągnąć znajomość języka odpowiadającą poziomowi A2/B1.

Polonais / Polnisch II to kurs dla osób posługujących się językiem polskim na poziomie średnim. Ma na celu utrwalanie dotychczasowej wiedzy i podnoszenie poziomu różnych sprawności językowych oraz poszerzanie zasobu leksykalnego i wprowadzania częstszych zajęć konwersacyjnych. Przewidziana jest tu praca z podręcznikiem i dodatkowymi materiałami uzupełniającymi oraz czytanie tekstów niepreparowanych. Po drugim roku nauki studenci powinni posiadać umiejętność posługiwania się ogólnym językiem polskim w mowie i piśmie, wypowiadać się zarówno na tematy życia codziennego, jak i na tematy ogólne.

Polonais / Polnisch III to kurs języka polskiego na poziomie średnim wyższym, przeznaczony dla osób sprawnie mówiących po polsku. Ma to być kształcenie z zakresu kultury języka polskiego i kultury polskiej, praca z tekstami autentycznymi (publicystycznymi i literackimi), wprowadzanie lub utrwalanie struktur trudniejszych (składnia liczebnika, tryb przypuszczający, aspekt czasownika, zdania okolicznikowe celu, frazeologizmy), a także typowych dla języka pisanego (imiesłow). Po trzecim roku nauki student powinien bez kłopotów identyfikować formy wyrazowe i płynnie posługiwać się polszczyzną ogólną w różnych sytuacjach życiowych, niezależnie od stopnia oficjalności. Może czytać polską prasę i literaturę (z pomocą słownika). Każdy semestr nauczenia języka polskiego kończy się egzaminem.

W zależności od potrzeb studentów wprowadza się także zajęcia lektoratowe na poziomie zaawansowanym. Ze względu na ograniczony czas tego kursu (tylko 1 godzina tygodniowo), istnieje możliwość – jedynie wstępnego – przygotowania się do egzaminu certyfikatowego. Są to kursy *Polonais / Polnisch IV*, niekiedy doprecyzowywane, np. lektura tekstów, warsztaty translatorskie.

W ramach studiów slawistycznych drugiego stopnia (studia magisterskie) studenci piszą pracę semestralną pod nazwą *Esej w języku obcym*. Formuła jest dosyć otwarta. Esej w języku obcym jest rozumiany jako praca pisemna zredagowana w jednym z języków słowiańskich, które są umieszczone w programie studiów slawistycznych na uniwersytetach we Fryburgu i w Bernie. Praca ta może mieć zarówno charakter naukowy, jak i luźny, ale też literacki: może to więc być szkic naukowy, stan badań, wypracowanie, opowiadanie itd. Kryteria, według których praca jest oceniana, to: wykonanie (treść, długość, forma), kompozycja tekstu, styl, gramatyka, ortografia i interpunkcja.

Pisząc o slawistyce, nie można zapomnieć o jeszcze jednej ważnej instytucji ją współtworzącej, a mianowicie o bibliotece slawistycznej. Zarówno w Bernie, jak i we Fryburgu są gromadzone zbiory książkowe, leksykograficzne i multimedialne. W Bernie jest przede wszystkim księgozbiór lingwistyczny, opracowania, kompendia, słowniki i periodyki dotyczące językoznawstwa słowiańskiego; ale też uzupełniana jest na bieżąco literatura południowosłowiańska. Biblioteką slawistyczną w Bernie kieruje od 2005 roku Prisca Zurrón, bibliotekarz naukowy, absolwentka fryburskiej slawistki.

We Fryburgu przez wiele dziesięcioleci tworzono bibliotekę na sposób „prywatny” – profesorowie zostawiali swoje księgozbiory (np. Cros, Kemball), książki otrzymywano jako dary, a kupowano rzadko, bo budżet był znikomym¹⁷.

¹⁷ Budżet na książki wprowadzono dopiero w latach trzydziestych XX wieku.

Gdy katedrę obejmował prof. R. Fieguth, książki dla biblioteki sławistycznej (w skrócie BLL – *Bibliothèque de langues et littératures médiévales et modernes*), która funkcjonowała jako biblioteka zakładowa, katalogowała bibliotekarka zatrudniona w Głównej Bibliotece Uniwersyteckiej (BCU), p. Claire Miazgowski, żona jednego z internowanych w czasie wojny żołnierzy polskich. Oddzielne stanowisko bibliotekarza dla BLL w niepełnym wymiarze godzin utworzono dopiero w roku 1987. Przez dwa lata pracował tam Jean François Boillat, w roku 1989 objął tę posadę – dzieląc etat z pracą w BCU, mieszkający we Fryburgu Polak, historyk i archiwista – p. Jacek Sygnarski, który pełnił funkcję bibliotekarza naukowego aż do swego przejścia na emeryturę w roku 2008. Następnie przez rok biblioteką zajmowali się wyłącznie pracownicy sławistyki, a od 2009 roku przyznano jej część etatu, na którym pracowała przez dwa lata Beata Kozińska-Corpataux – absolwentka sławistyki. Obecnie stanowisko to, od października 2011 roku, zajmuje bibliotekarka Altynay Abdieva Schütz. Niewielki jest, jak dotąd, księgozbiór glottodydaktyczny, ale powiększa się m.in. dzięki zamówieniom realizowanym przez polskie ministerstwo, co jest ceną pomocą i wsparciem dla nauczyciela przy tworzeniu polonistycznego warsztatu dydaktycznego.

Pod koniec lat osiemdziesiątych biblioteka sławistyczna została przeniesiona wraz z księgozbiorem Międzywydziałowego Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej do oddzielnego budynku. Uporządkowano zbiory i od tamtego czasu sukcesywnie się one powiększają. Dziś nosi ona nazwę *Bibliothèque de l'Institut interfacultaire de l'Europe orientale et centrale* i wydziela księgozbiory Instytutu (IEO) oraz sławistyki (SLS), które mają zaspokajać potrzeby czytelników dotyczące języków, literatury i kultury Europy środkowej i wschodniej.

Niezwykle wartościowym uzupełnieniem biblioteki polonistycznej jest spory i unikalny księgozbiór Fundacji Archivum Helveto-Polonicum¹⁸. Dla tutejszej polonistyki obecność i działalność Fundacji, żywo zaangażowanej w promocję polskiej kultury, jest nieocenionym źródłem wiedzy o Polsce oraz inspiracją dla naukowców i studentów. Sławistyka może poszczycić się bliską, partnerską współpracą z Fundacją¹⁹.

¹⁸ P. Jacek Sygnarski wraz z żoną Ludwiką są założycielami Fundacji Archivum Helveto-Polonicum we Fryburgu w 1997 roku (por. www.fondationahp.ch). Fundacja na podstawie podpisanej umowy stanowi część biblioteki uniwersyteckiej, a jej księgozbiór i jest udostępniany czytelnikom.

¹⁹ Obecny kierownik Katedry Języków i Literatur Słowiańskich, prof. J. Herlth, jak i jego poprzednik, prof. R. Fieguth oraz prof. E. Świdorski i dr hab. D. Henseler są jej honorowymi członkami; Beata Kułak od roku pełni funkcję sekretarza Fundacji.

W roku 2014 Uniwersytet Fryburski w Szwajcarii obchodzi swoje 125-lecie. Jest to jednocześnie rocznica powstania Katedry Języków i Literatur Słowiańskich i jej polonistycznej części, która – z małymi przerwami – trwa i rozwija się dzięki pracy, pasji i oddaniu wielkich przyjaciół literatury polskiej i języka polskiego.

BIBLIOGRAFIA

Literatura cytowana w artykule

Programme des cours / Verzeichnis der Vorlesungen, Fribourg 1899-2007.

Star na wski J.: Zarys dziejów Katedry Języków i Literatur Słowiańskich w Uniwersytecie Fryburskim, Wrocław–Łódź 1984.

Literatura pomocnicza

Blum A.: „O broń i orły narodowe...”. (Z Wilna przez Francję i Szwajcarię do Włoch). Wspomnienia, fotografie i dokumenty, Londyn 1980.

Drobny W.: Walka bez oręża. Polskie obozy uniwersyteckie dla internowanych w Szwajcarii w latach 1940-1946, Warszawa–Poznań 1985.

Helvétie, Terre d'accueil... Helvetien, Aufnahmeland... Espoirs et vie quotidienne des internés polonaise en Suisse 1940-1946 en image. Hoffnungen und tägliches Leben der polnischen Internierten in der Schweiz 1940-1946, in Bildern, Texte: J. Sygnarski, Ch. Jungo, L. Emery, Montricher–Fribourg 2000.

Skowronski S. de: Skowronski S. de, Les Polonais et l'Université de Fribourg: le camp universitaire des internés pendant la deuxième guerre mondiale, Fribourg 1992 [niepublikowana praca magisterska, Fondation AHP we Fryburgu].

Vetulani A.: Poza płomieniami wojny. Internowani w Szwajcarii 1940-1945, Warszawa 1976.

ANEKS

Zajęcia polonistyczne w latach 1983-2014

1983 – semestr letni

R. Fieguth, Hauptseminar: Czesław Miłosz

[Przewidziany kurs języka polskiego, nieobsadzony]

J. P. Locher, Vorlesung: Tschechische und polnische Dichtung zwischen Rebellion und Anpassung II [Wykład dla polonistyki i bohemistyki, Berno]

1983/1984 – semestr zimowy

R. Fieguth, Hauptseminar: Cyprian Norwid. Poesie zwischen Romantik und Symbolismus (zus. mit Olga Neveršil) [seminarium magisterskie: Cyprian Norwid. Poezja między romantyzmem a symbolizmem (razem z O. Neveršilová)]

O. Neveršilová, Sprachkurs Polnisch II

J. P. Locher, Vorlesung: Tschechische und polnische Dichtung zwischen Rebellion und Anpassung II [Berno]

G. Küng, La philosophie de Roman Ingarden [wykład IEO dla slawistów]

1984 – semestr letni

R. Fieguth mit z O. Neversilová, Hauptseminar m. Kolloquium: Poezja Jana Kochanowskiego

O. Neversilová, Sprachkurs Polnisch III

A. Sproede, Gemeinsam m. O. Neveršilová Lektürekurs: Moderne polnische Kurzprosa

J.P. Locher, Vorlesung: Tschechische und polnische Dichtung zwischen Rebellion und Anpassung. Modelle vom Anfang des 20. Jahrhunderts [Berno]

G. Küng, La philosophie de Roman Ingarden [wykład IEO dla slawistów]

1984/1985 – semestr zimowy

R. Fieguth razem z O. Neveršilová, Introduction à la littérature polonaise (W. Gombrowicz, prose, théâtre)

Lektorat: R. Fieguth razem z O. Neveršilová, Polnisch für Anfänger

O. Neveršilová, Polnisch für Fortgeschrittene

1985 – semestr letni

R. Fieguth razem z O. Neveršilová: Einführung in die polnische Literatur: Witold Gombrowicz, II

R. Fieguth razem z O. Neveršilová: Polnisch für Anfänger II

O. Neveršilová: Polnisch für Fortgeschrittene

J.P. Locher, Vorlesung: Tschechische und polnische Dichtung zwischen Rebellion und Anpassung. Modelle vom Anfang des 20. Jahrhunderts [Berno]

1985/1986 – semestr zimowy

R. Fieguth, Adam Mickiewicz und die polnische Romantik [wykład]

– Adam Mickiewicz (1798-1855). Lektüre, Interpretation. (Für Nicht-Slavisten stehen Übersetzungen zur Verfügung) [proseminarium]

A. Sproede, Roman Ingarden, „L'Oeuvre d'art littéraire” (avec E. Świdorski) [seminarium wspólne slawistyki i IEO]

R. Fieguth, O. Neveršilová: Polnisch für Anfänger II

Mittelstufe: O. Neveršilová: Lektürekurs zu Mickiewicz; O. Neveršilová: Polnisch für Fortgeschrittene

1986 – semestr letni

R. Fieguth, A. Mickiewicz a romantyzm polski II / A. Mickiewicz und die polnische Romantik II

R. Fieguth, O. Neveršilová: Polnisch für Anfänger II

Mittelstufe: O. Neveršilová: Lektürekurs zu Mickiewicz; O. Neveršilová: Polnisch für Fortgeschrittene

1986/1987 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Romantyzm polski III / Polnische Romantik III
– Le système des temps et aspects verbaux en polonaise et en russe – et autres problèmes de grammaire [prosem.]
Verschiedene Dozenten / Divers conférenciers, Aspekte Polens / Aspects de la Pologne
A. Sproede, Introduction aux petits genres narratifs (nouvelle, conte, épyllion, exemplum).
Lectures polonaises et/ou russe – Grundstudium
R. Fieguth i O. Neveršilová: Polnisch für Anfänger
O. Neveršilová: Polnisch für Fortgeschrittene I; Polnisch für Fortgeschrittene II

1987 – semestr letni

- R. Fieguth, Vorlesungen: Romantyzm polski IV / Polnische Romantik IV
– Zur Einführung in die polnische Literatur. Eine Vortragsserie (Kochanowski, Mickiewicz, Norwid, Witkacy, Mrozek)
– Hauptseminare (Hauptstudium) Stilisierung – Pastiche – Parodie. Witold Gombrowicz Roman « Transatlantyk ».
Divers conférenciers: Aspekte Polens II/ Aspects de la Pologne II [odsyłacz do IEO]
– Einführungen und Proseminare (Grundstudium)
A. Sproede, Lecture d'une tragédie de la Renaissance polonaise: Jan Kochanowski, « Le Renvoi des Ambassadeurs grecs ». Avec une introduction à l'analyse du spectacle théâtral.
O. Neveršilová, Polnisch für Fortgeschrittene I; Polnisch für Fortgeschrittene II; Polnische Lektüre

1987/1988 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Romantyzm polski: Juliusz Słowacki / Polnische Romantik: Juliusz Słowacki [wykład]
R. Fieguth z O. Neveršilová: Juliusz Słowacki: Konwersatorium i seminarium
E. Swiderski, Introduction à la phénoménologie, dans la perspective de Roman Ingarden [kursy dla slawistów, nienależące do IEO]
O. Neveršilová: Polnisch I; Polnisch II ; Polnische Lektüre

1988 – semestr letni

- R. Fieguth, Romantyzm polski: Juliusz Słowacki
– Einführung in die polnische und russische Geschichte vom Untergang des Kiever Reichs bis zum Wiener Kongress
Juliusz Słowacki: konwersatorium i seminarium
O. Neveršilová, R. Fieguth, Polnisch I; Polnisch III; Polnische Lektüre

1988/1989 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Russische Und polnische Prosa des 19.und 20. Jahrhunderts [wykład]
– Polnische und russische Geschichte vom Untergang des Kiever Reichs bis zum Wiener Kongress [wykład]

A. Sproede, Das Erzählen und die epischen Formen bei Jan Kochanowski [seminarium]
O. Neveršilová, Polnisch II; Polnische Lektüre

1989 – semestr letni

R. Fieguth, Russische Und polnische Prosa des 19. und 20. Jahrhunderts II [wykład]
– Polnische und russische Geschichte vom Untergang des Kiever Reichs bis zum Wiener Kongress [wykład]
– Proseminar: Wortbildung im Russischen und Polnischen (für Anfänger)
A. Sproede, Lektüre russischer und polnischer Werke in Übersetzungen
O. Neveršilová, Polnisch II; Polnisch III

1989/1990 – semestr zimowy

A. Sproede, Interpretationsübungen zur russischen und polnischen Literatur [proseminarium]
– Seminar: Komödie und groteskes Drama in der neueren polnischen Literatur
O. Neveršilová, Polnisch I für Anfänger; Polnisch III für Fortgeschrittene

1990 – semestr letni

R. Fieguth, Einführung in die polnische Literatur
– Seminar: Cyprian Norwid (1821-1883). Poesie und Kunstauffassung
O. Neveršilová, Polnisch I 2 für Anfänger; Polnisch III für Fortgeschrittene

1990/1991 – semestr zimowy

R. Fieguth, Der polnische Roman der Moderne [wykład]
- Les périodes de la littérature russe et polonaise. Cours d'initiation pour débutants [wykład]
O. Neveršilová, Polnisch II, 1; Polnisch III für Fortgeschrittene

1991 – semestr letni

R. Fieguth, Polnischer Roman der Moderne (2) [wykład]
Czesław Miłosz: Romane und Essayistik [seminarium]
O. Neveršilová, Polnisch II, 2; Polnisch III, 2 für Fortgeschrittene

1991/1992 – semestr zimowy

L. Gasser, Stanisław Lem. Proseminar
R. Fieguth, Zygmunt Krasiński und die polnische Romantik. Vorlesung mit Kolloquium
O. Neveršilová, Polonais pour débutants I, 1; Polonais pour avancés III, 1

1992 – semestr letni

L. Gasser (*Unter Verantwortung von Prof. Fieguth): Einführung in Formen und Themen der russischen und polnischen Lyrik. Proseminar.

R. Fieguth, Der späte Juliusz Słowacki (1839-1949) und die polnische Romantik. Vorlesung mit Colloquium.

Dr. Kwiryna Ziemia, Jean Kochanowski et le baroque polonais. (Poétique et herméneutique de l'existence). Séminaire en polonais

O. Neveršilová, Polonais pour débutants I, 2; Polonais pour avancés III, 2

1992/1993 – semestr zimowy

R. Fieguth, Vorlesung mit Seminar: Wandlungen der russischen und polnischen byronistischen Verserzählungen

– Vorlesung mit Seminar: Stanisław Ignacy Witkiewicz (1885-1939) in seinem Verhältnis zur polnischen und russischen Moderne

K. Ziemia: Współczesna poezja polska na tle tradycji romantycznych. 1. Leśmian, Miłosz i Tuwim wobec Mickiewicza i Słowackiego

O. Neveršilová, Polonais 2ème année; Polonais pour avancés III

1993 – semestr letni

R. Fieguth, Vorlesung mit Seminar: Witold Gombrowicz (1904-1969) in der polnischen und europäischen Moderne

K. Ziemia, Współczesna poezja polska na tle tradycji romantycznych. 2. Przyboś, Różewicz i Herbert wobec poetów romantycznych

O. Neveršilová, Polonais 2ème année; Polonais pour avancés III

1993/1994 – oba semestry

R. Fieguth razem z Judith Bischof, Polnische Lyrik des 20. Jahrhunderts [sem. zimowy]

K. Ziemia: Histoire du romantisme polonais

O. Neveršilová, Polonais pour avancés

J. Müller-Wasiel: Polnisch für Anfänger. Erstes Jahr

1994/1995 – oba semestry

R. Fieguth, Probleme des Realismus in der polnischen Prosa des 19. und 20. Jahrhunderts [wykład, sem. zimowy]

– Cyprian Norwids Novellen im polnischen und europäischen Kontext. Seminar [sem. zimowy]

– Juliusz Słowacki: Poeme. Auch anhand deutscher und französischer Übertragungen. Proseminar (durch Judith Bischof)

O. Neveršilová, Polonais pour avancés

J. Müller-Wasiel, Polnisch für Anfänger. Erstes Jahr

1995/1996 – oba semestry

R. Fieguth, Vorlesung zur polnischen Literatur: Adam Mickiewicz

– Seminar zur polnischen Literatur für Grund- und Hauptstudium: Adam Mickiewicz: Die Sonnettenzyklen *Sonety odeskie* i *Sonety krymskie* [sem. zimowy]

- Seminar zur polnischen Literatur für Grund- und Hauptstudium: Adam Mickiewicz: Die grossen Texte *Dziady, Pan Tadeusz*
- O. Neveršilová, Polonais pour avancés
- J. Müller-Wasiel: Polnisch für Anfänger. Erstes Jahr

1996/1997 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Russische und polnische Literatur des 20. Jhs. Probleme der Periodisierung
- Der polnische Gedichtzyklus von Jan Kochanowski bis unsere Zeit
- Seminar: Tadeusz Różewicz zwischen Nachkriegsmoderne und Postmoderne
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I (für Anfänger mit Vorkenntnissen In Russisch); Polnisch II (für Fortgeschrittene)

1997 – semestr letni

- J. Müller-Wasiel, Polnisch I (für Anfänger mit Vorkenntnissen in Russisch); Polnisch II (für Fortgeschrittene)

1997/1998 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Le roman polonais
- Seminarium: Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I (für Anfänger mit Vorkenntnissen in Russisch 3 Stunden obligatorisch); Polnisch II (für Fortgeschrittene, 2 Stunden obligatorisch); Polnisch III

1998 – semestr letni

- R. Fieguth, Eliza Orzeszkowa, Zofia Nałkowska
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I (für Anfänger mit Vorkenntnissen In Russisch 3 Stunden obligatorisch); Polnisch II (für Fortgeschrittene, 2 Stunden obligatorisch); Polnisch III

1998/1999 oba semestry

- J. Zielinski, Wykład z literatury polskiej: Poezja polska XIX I XX wieku. [sem. zimowy] Jednogodzinny wykład po polsku, w następnej godzinie też w wersji francuskiej lub niemieckiej
- Séminaire de littérature polonaise pour 1er et 2e cycles / Seminar zur polnischen Literatur für Grund- und Hauptstudium: Aleksander Wat (en polonais)
- N.N., Séminaire de littérature polonaise pour 1er et 2e cycles / Seminar zur polnischen Literatur für Grund- und Hauptstudium: Juliusz Słowacki (en polonais) [kurs jeszcze nieobsadzony]
- N.N., Cours magistral de littérature polonaise / Vorlesung zur polnischen Literatur / Wykład z literatury polskiej: Juliusz Słowacki (1809-1849) [kurs jeszcze nieobsadzony]
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I (für Anfänger mit Vorkenntnissen In Russisch 3 Stunden obligatorisch); Polnisch II (für Fortgeschrittene, 2 Stunden obligatorisch); Polnisch III

1999/2000 oba semestry

- R. Fieguth, Proséminaire de littérature polonaise / Proseminar polnische Literatur: Witold Gombrowicz's Dramen
- J. Zielinski, Cours magistral de littérature polonaise / Vorlesung zur polnischen Literatur: Le théâtre polonais du 20e siècle (de Wyspiański à nos jours) / Das polnische Drama des 20. Jahrhunderts (Wyspiański bis heute)
- Cours magistral de littérature polonaise / Vorlesung zur polnischen Literatur: La prose polonaise du 20e siècle / Polnische Prosa des 20. Jahrhunderts
 - Séminaire de 2e cycle de littérature polonaise / Hauptseminar zur polnischen Literatur: Jarosław Iwaszkiewicz jako liryk, prozaik i dramatopisarz
- Divers / Verschiedene: „Colloquia polonica” (W zasadzie po polsku, na tematy polskie). Les thèmes et les dates précis seront communiqués ultérieurement. [Dokładne tematy i daty zostaną podane w późniejszym terminie]
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II (für Fortgeschrittene); Polnisch III

2000/2001 oba semestry

- R. Fieguth, Cours magistral de littérature polonaise / Vorlesung zur polnischen Literatur: Polnische Gedichtzyklen von Kochanowski bis Różewicz / Le cycle poétique polonais de Kochanowski à Różewicz.
- Proséminaire de littérature polonaise / Proseminar polnische Literatur: Bruno Schulz
 - Séminaire de 2e cycle de littérature polonaise / Hauptseminar zur polnischen Literatur: Tadeusz Różewicz
- „Colloquia polonica” (W zasadzie po polsku, na tematy polskie). Les thèmes et les dates précis seront communiqués ultérieurement [Dokładne tematy i daty zostaną podane w późniejszym terminie]
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II (für Fortgeschrittene); Polnisch III

2001/2002 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Cours magistral de littérature comparée et polonaise: Le poète Jan Kochanowski (1530-1584) et sa place dans la littérature mondiale
- R. Fieguth avec Jacques Schamp, Séminaire de 2e cycle de littérature latin, polonaise et comparée: Jan Kochanowski (1530-1584), Elagium libri quattuor. Lecture et traduction
- J. Zielinski, Proséminaire de littérature polonaise / Proseminar polnische Literatur: Les jeunes femmes fortes de la littérature polonaise actuelle / Die starken jungen Frauen der polnischen Gegenwartsliteratur
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II (für Fortgeschrittene); Polnisch III

2002 – semestr letni

- Séminaire de 1er ou 2e cycle de littérature polonaise / Pro- oder Hauptseminar zur polnischen Literatur: Julian Tuwim
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II (für Fortgeschrittene); Polnisch III

2002/2003 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Cours magistral en Littérature polonaise (aussi pour étudiant-e-s en littérature comparée: Prose polonaise du 20e siècle (d'Irzykowski à Gombrowicz)
– Vorlesung Polnische Literatur (auch für Komparatistikstudierende geeignet): Moderne polnische Prosa (d'Irzykowski à Gombrowicz)
- J. Zielinski, Proséminaire en Littérature polonaise: Sławomir Mrożek, Prosa / Proseminar Polnische Literatur: Sławomir Mrożek, Prosa
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch III

2003 – semestr letni

- J. Zielinski, Cours principal en Littérature polonaise (aussi pour comparatistes): Théâtre polonais du 20e siècle (po franc./niem./ i po polsku)
– Vorlesung Polnische Literatur (auch für Komparatistikstudierende geeignet): Polnisches Drama des 20. Jahrhunderts (po franc./niem./ i po polsku)
– Proséminaire en Littérature polonaise: Sławomir Mrożek, Prosa / Proseminar Polnische Literatur: Sławomir Mrożek, Prosa
– Seminar / Hauptseminar Polnische Literatur: Dramaty S.I. Witkiewicza
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch III

2003/2004 oba semestry

- R. Fieguth, Vorlesung / Cours: Probleme der Form in der polnischen Literatur von Kochanowski bis Gombrowicz / Problèmes de la forme dans la littérature polonaise de Kochanowski à Gombrowicz / Problemy formy w literaturze polskiej od Kochanowskiego do Gombrowicza
– Vorlesung / Cours: Polnische Literatur: Kochanowski und seine Zeit / Littérature polonaise: Kochanowski et son temps
– Hauptseminar: Polnische Literatur: Kochanowski – Pieśni
- J. Zielinski, Hauptseminar Polnische Literatur / Séminaire de 2e cycle de littérature polonaise: Igor Newerly (1903-1987): losy i utwory osoby i pisarza
– Proseminar Polnische Literatur / proséminaire Littérature polonaise: Juliusz Słowacki: Einführung in die polnische Lyrik / Introduction à la poésie polonaise [sem. letni]
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II; Polnisch III

2004/2005 – semestr zimowy

- R. Fieguth, Cours magistral de littérature polonaise: Polnische Romantik I / Le romantisme polonaise
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II; Polnisch III

2005 – semestr letni

- R. Fieguth, Cours magistral de littérature polonaise: Polnische Romantik I / Le romantisme polonaise
- J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II; Polnisch III

2005/2006 – semestr zimowy

R. Fieguth, Cours magistral de littérature polonaise: Polnische Literatur des 20. Jhs. / La littérature polonaise du 20e siècle.

– Séminaire de littérature polonaise: Stanisław Ignacy Witkiewicz

J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II / III

2006 – semestr letni

R. Fieguth, Cours magistral de littérature polonaise: Polnische Literatur des 20. Jhs. / La littérature polonaise du 20e siècle.

Daniel Henseler, Polnische Literatur: Gegenwartslyrik für Anfänger

J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II / III

2006/2007 – semestr zimowy

R. Fieguth, Probleme der polnischen Romantik / Problème du romantisme polonais

J. Zieliński, Polnische Literatur: Die romantische Literatur und die anderen Künste

J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II / III

2007 – semestr letni

R. Fieguth, Polnische Literatur: Jan Kochanowski / La littérature polonaise: Jan Kochanowski

J. Zielinski: Polska literatura emigracyjna 20. wieku

D. Henseler: Lyrik für Anfänger

J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II / III

2007/2008²⁰ - semestr jesienny

J. Zieliński, Seminar: Die Erzählungen von Bruno Schulz / Les récits de Bruno Schulz

J. Herlth, Vorlesung: Apokalyptisches Zittern: Zygmunt Krasiński und seine Zeit

J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II / III

2008 – semestr wiosenny

J. Herlth, Seminar: Polnische Literatur: Czesław Miłosz – Eine Reise durch das 20. Jahrhundert / Littérature Polonaise: Czesław Miłosz – Un voyage à travers le 20ème siècle

J. Zielinski, Vorlesung: Mazepa w sztuce i literaturze / Mazepa in Literatur und Kunst / Mazepa dans la littérature et l'art

J. Müller-Wasiel, Polnisch I; Polnisch II / III

2008/2009 – semestr jesienny

J. Herlth, Vorlesung Polnische Literatur: Polnische Kultur der Zwischenkriegszeit / La civilisation polonaise de l'entre-deux-guerres

²⁰ Odtąd nazwy semestrów: jesienny i wiosenny

D. Weiss, Vorlesung: Zur typologischen Stellung des Polnischen (Bern)
 B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III

2009 – semestr wiosenny

J. Herlth, Seminar: Andrzej Stasiuk [seminarium: Andrzej Stasiuk]
 E. Swiderski, Seminar: Mythe et Horreur – La philosophie de la culture de Leszek Kolakowski
 R. Waldenfels, Seminar: Einführung in die slavische Sprachwissenschaft / Introduction à la linguistique [Wprowadzenie do językoznawstwa, Berno]
 B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III

2009/2010 semestr jesienny

J. Herlth, Seminar slavische Literatur: Die postkommunistische Situation: Romane aus Osteuropa (1989-2009) / La situation post-communiste: romans de l'Europe orientale (1989-2009)
 J. Zielinski, Vorlesung polnische Literatur: Aleksander Wat: Vom Futurismus zum Mystizismus, vom Kommunismus zum Antikommunismus / Du futurisme au mysticisme, du communisme à l'anticommunisme
 Ch. Zehnder, Seminar: Einführung in die slavistische Literaturwissenschaft / Introduction aux études littéraires slaves
 E. Swiderski, Seminar: Kulturdenken in Osteuropa heute
 B. Kulak, Polonais/Polnisch I; Polonais/Polnisch II; Polonais/Polnisch III

2010 – semestr wiosenny

D. Henseler, Vorlesung polnische Literatur: Polens verlorener Osten : Die „Kresy” in Literatur und Kultur / L'Est perdu de la Pologne: les « Kresy » en littérature et culture
 R. Waldenfels, Seminar: Einführung in die slavische Sprachwissenschaft / Introduction à la linguistique [Wprowadzenie do językoznawstwa, Berno]
 J. Herlth, Seminar polnische Literatur: Zbigniew Herbert
 B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch Polonais II; Polnisch/Polonais III

2010/2011 – semestr jesienny

J. Herlth, Vorlesung russische und polnische Literatur / Cours magistral littérature russe et polonaise: Polnisch-russische literarische Beziehungen im 19. und 20. Jahrhundert / Relations littéraires russo-polonaises aux 19e et 20e siècles
 J. Zielinski, Seminar polnische Literatur / Séminaire littérature polonaise: Po 100 latach: czytanie w kontekście – tłumaczenie Brzozowskiego / 100 Jahre später: Brzozowski lesen – kontextualisieren – übersetzen / 100 ans après: lire – contextualiser – traduire Brzozowski
 Ch. Zehnder, Seminar slavische Literaturen / Séminaire littératures slaves : Einführung in die slavistische Literaturwissenschaft / Introduction aux études littéraires slaves
 B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III; Polnisch/Polonais IV

2011 – semestr wiosenny

- J. Herlth, Seminar polnische Literatur / Séminaire littérature polonaise: Kulturkonzeptionen im polnische Essay des 20. Jahrhundert / Conceptions de la culture dans l'essai du 20e siècle
- R. Waldenfels, Einführung in die slavische Sprachwissenschaft / Introduction à la linguistique [Bern]
- B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III; Polnisch/Polonais IV

2011/2012 – semestr jesienny

- J. Zielinski, Vorlesung polnische Literatur / Cours magistral littérature polonaise: « Kosmos » von Witold Gombrowicz als Roman-Experiment / « Cosmos » de Witold Gombrowicz comme un roman expérimental « Kosmos » Witolda Gombrowicza jako powieść-eksperyment
- B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III; Polnisch/Polonais IV

2012 – semestr wiosenny

- R. Waldenfels, Einführung in die slavische Sprachwissenschaft / Introduction à la linguistique [Bern]
- J. Herlth (razem z Bereniką Koźbiał) Seminar polnische Literatur: Ethos und Rhetorik der polnischen Freiheitsbewegung (1960er – 1980er Jahre) - Blockseminar / Séminaire littérature polonaise: Ethique et rhétorique du mouvement de libération de la Pologne – séminaire-bloc
- B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III; Polnisch/Polonais IV

2012/2013 – semestr jesienny

- Ch. Zehnder, Literaturwissenschaft: Einführung in die slavistische Literaturwissenschaft / (Introduction aux études littéraires slaves)
- B. Kulak, Sprachwissenschaft: Mundarten, Dialekte und Sprachen in Polen / Les patois, les dialects et les langues en Pologne / Gwary, dialekty i języki w Polsce, [Bern]
- E. Swiderski, Kulturphilosophie: Kapitel aus Roman Ingarden ‚Der Streit um die Existenz der Welt‘
- E. Swiderski, Kulturphilosophie: Philosophie in Polen im 20. Jh. (I): Die Frage nach der Existenz und Natur der Werte
- J. Zielinski, Literaturwissenschaft: Einführung in die Lektüre von Bruno Schulz / Introduction à la lecture de Bruno Schulz / Wprowadzenie do czytania Brunona Schulza
- B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III

2013 – semestr wiosenny

- R. Waldenfels, Einführung in die slavische Sprachwissenschaft / Introduction à la linguistique [Bern]
- E. Swiderski, Philosophie de la culture: Bocheński: manuel de sagesse du monde ordinaire
- Ch. Zehnder, Literaturwissenschaft: Der Dramatiker/Dichter/Maler/Graphiker/Architekt Stanisław Wyspiański: Eine zentrale Figur der polnischen Moderne / Le dramaturge/poète/peintre/graphiste/architect Stanislaw Wyspiański: une figure centrale du modernisme polonais

- C. Fournier Kiss, Literaturwissenschaft, Die Hexe in der europäischen Literatur des 19.Jh. / Séminaire Littérature générale et comparée: La sorcière dans la littérature européenne du XIXe siècle
- E. Swiderski, Philosophie de la culture : Roman Ingarden (II): Esthétique et éthique
- E. Swiderski, Kulturphilosophie: Philosophie in Polen im 20.Jh. (II): über den Sinn des Lebens oder soll ich mein Leben gestalten nach objektiv gegebenen Werten?
- B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III

2013/2014 – semestr jesienny

- Ch. Zehnder, Literaturwissenschaft : Einführung in die slavistische Literaturwissenschaft / (Introduction aux études littéraires slaves)
- R. Waldenfels, Sprachwissenschaft: Grammatikalisierung im Polnischen: korpusbasierte Studien [Berno]
- J. Zielinski, Literaturwissenschaft: Zwischen Bild und Wort: Ekphrasis in der polnischen Literatur des 19. und 20. Jahrhunderts / Entre l'image et le mot: l'ekphrasis dans la littérature polonaise du XIX et XX siècle / Między obrazem a słowem: ekfrazja w literaturze polskiej XIX i XX wieku
- B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III; Polnisch/Polonais IV – lektura tekstów

2014 – semestr wiosenny

- J. Herlth, Seminar polnische Literatur / Séminaire BA/MA littérature polonaise: Zwischen Poesie und Politik: Texte der polnischen Romantik / Du poétique au politique: regards croisés sur le romantisme polonais
- B. Kulak, Polnisch/Polonais I; Polnisch/Polonais II; Polnisch/Polonais III; Polnisch/Polonais IV – warsztaty translatorskie

JĘZYK POLSKI ORAZ LITERATURA I KULTURA POLSKA NA UNIWERSYTECIE FRYBURSKIM W SZWAJCARII W LATACH 1980-2014

S t r e s z c z e n i e

Artykuł przedstawia historię Katedry Języków i Literatur Słowiańskich na Uniwersytecie Fryburskim w Szwajcarii w latach 1980-2014. Jest opisem kształcenia polonistycznego od objęcia tej katedry przez prof. Rolpha Fiegutha do czasów obecnych. Nawiązuje i w pewnym sensie kontynuuje (choć nie tak szeroko) historię fryburskiej katedry spisana i wydana przez J. Starnawskiego w 1984 roku. Przywołuje osoby związane z polonistyką, pokazuje jej rozwój i dokonania. Artykuł napisany w roku obchodów 125-lecia Uniwersytetu Fryburskiego i jednocześnie rocznicy powstania Katedry Języków i Literatur Słowiańskich.

Słowa kluczowe: Uniwersytet Fryburski w Szwajcarii, polonistyka zagraniczna, slawistyka.

POLISH LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE
AT THE UNIVERSITY OF FRIBOURG, SWITZERLAND
IN THE YEARS 1980-2014

S u m m a r y

The article presents the history of the Chair of Slavic languages and literature at the University of Fribourg, Switzerland in the years 1980-2014. It describes the development of Polish studies from the time when Prof. Rolf Fieguth acceded to the chair to the present. The article refers to and in a sense continues (but without the scope) the history of the chair in Fribourg written and published by J. Starnawski in 1984. People connected with slavistics in Fribourg are evoked and its development and achievements are portrayed. The article has been written to mark the 125th Jubilee year of the University of Fribourg which marks as well the creation of the Chair of Slavic Languages and Literature.

Key words: University of Fribourg, Switzerland; Slavonic studies; Polish language and literature abroad.